

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 24ης Ιουνίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Σύνορα, άσυλο και μετανάστευση — Οδηγία 2004/38/ΕΚ — Άρθρο 24, παράγραφος 1 — Ελάχιστες απαιτήσεις για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας — Ανάκληση της άδειας παραμονής — Προϋποθέσεις — Έννοια “επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης” — Συμμετοχή πρόσφυγα σε δραστηριότητες οργάνωσης που περιλαμβάνεται στον κατάλογο τον οποίο καταρτίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τις τρομοκρατικές οργανώσεις»

Στην υπόθεση C-373/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, υποβληθείσα από το Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Γερμανία) με απόφαση της 27ης Μαΐου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Ιουλίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

H. T.

κατά

Land Baden-Württemberg,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits και M. Berger (εισηγήτρια), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: A. Impellizzeri, υπάλληλος διοίκησης,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζήτησης της 4ης Ιουνίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο H. T., εκπροσωπούμενος από τον B. Pradel, Rechtsanwalt,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και A. Lippstreu, καθώς και από την A. Wiedmann,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη Μ. Μιχελογιαννάκη,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τη M. Russo, avvocato dello Stato,
 - η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη M. Κοντού-Durande και τον W. Bogensberger,
- αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014,
- εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία των άρθρων 21, παράγραφοι 2 και 3, και 24, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ L 304, σ. 12, και διορθωτικά ΕΕ 2005, L 204, σ. 24, και ΕΕ 2011, L 278, σ. 13).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Η. Τ. και του Land Baden-Württemberg, με αντικείμενο την πράξη με την οποία διατάχθηκε η απέλασή του από το έδαφος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και ανακλήθηκε η άδεια παραμονής του.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

Η Σύμβαση της Γενεύης περί του καθεστώτος των προσφύγων

- 3 Το άρθρο 28 της Σύμβασης περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)], και τέθηκε σε ισχύ στις 22 Απριλίου 1954 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης), όπως συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 σχετικά με τη νομική κατάσταση των προσφύγων, το οποίο τέθηκε, με τη σειρά του, σε ισχύ στις 4 Οκτωβρίου 1967, προβλέπει στην παράγραφο του 1, που επιγράφεται «Ταξιδιωτικά έγγραφα», τα εξής:

«Αι Συμβαλλόμενοι Χώροι θα χορηγούν, εις τους νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών πρόσφυγας, ταξιδιωτικά έγγραφα δι' ων 'α δικαιούνται ούτοι να ταξιδεύουν εκτός του εδάφους των Χωρών αυτών, πλην εάν αντιτίθενται εις τούτο επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημοσίας τάξεως. [...]»

- 4 Το άρθρο 32 της Σύμβασης της Γενεύης, το οποίο τιτλοφορείται «Απέλασις», ορίζει στην παράγραφο του 1 ότι:

«Αι Συμβαλλόμενοι Χώροι δεν θα απελαύνουν πρόσφυγας νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών, ειμή μόνον διά λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημοσίας τάξεως.»

- 5 Κατά το άρθρο 33 της Σύμβασης της Γενεύης, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαγόρευσις απελάσεως ή επαναπροωθήσεως»:

«1. Ουδεμία Συμβαλλομένη Χώρα θα απελαύνη ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, πρόσφυγας, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται διά λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.

2. Το εκ της παρούσης διατάξεως απορρέον ευεργέτημα δεν δύναται πάντως να επικαλήται πρόσφυξ όστις, διά σοβαράς αιτίας, θεωρείται επικίνδυνος εις την ασφάλειαν της χώρας ένθα ευρίσκεται ή όστις, έχων τελεσιδικώς καταδικασθή δι' ιδιαιτέρως σοβαρόν αδίκημα, αποτελεί κίνδυνον διά την Χώραν.»

Τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών

- 6 Στις 28 Σεπτεμβρίου 2001 το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε το ψήφισμα 1373 (2001), στο προοίμιο του οποίου επισημαίνεται εκ νέου, μεταξύ άλλων, «η ανάγκη να αντιμετωπισθούν με όλα τα μέσα, σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, οι απειλές κατά της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, τις οποίες συνιστούν οι πράξεις τρομοκρατίας».
- 7 Στην παράγραφο 5 του εν λόγω ψηφίσματος, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών διακηρύττει «ότι οι τρομοκρατικές ενέργειες, μέθοδοι ή πρακτικές αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και ότι η ενσυνείδητη χρηματοδότηση και οργάνωση τρομοκρατικών ενεργειών ή η υποκίνηση αυτών αντιβαίνουν ομοίως προς τους σκοπούς και τις αρχές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών».
- 8 Στην παράγραφο 5 του ψηφίσματος 1377 (2001) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, της 12ης Νοεμβρίου 2001, σχετικά με την απειλή την οποία συνιστούν οι πράξεις τρομοκρατίας για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, υπογραμμίζεται «ότι οι τρομοκρατικές ενέργειες, μέθοδοι ή πρακτικές αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ότι η χρηματοδότηση, η οργάνωση και η προετοιμασία πράξεων διεθνούς τρομοκρατίας, όπως και κάθε άλλη μορφή σχετικής στήριξης, είναι επίσης αντίθετες προς τους σκοπούς και τις αρχές [του]».

Το δίκαιο της Ένωσης

- 9 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 6, 10, 14, 22, 28 και 30 της οδηγίας 2004/83 έχουν ως εξής:
- «(3) Η σύμβαση της Γενεύης και το σχετικό πρωτόκολλο αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων.
- [...]
- (6) Κύριος στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η διασφάλιση, αφενός, ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ότι τα εν λόγω πρόσωπα έχουν πρόσβαση σε ελάχιστο επίπεδο παροχών σε όλα τα κράτη μέλη.
- [...]
- (10) Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και συνάδει με τις αρχές που αναγνωρίζονται, ιδίως, στον Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, η παρούσα οδηγία σκοπεύει να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και του δικαιώματος ασύλου των αιτούντων άσυλο και των μελών της οικογενείας τους που τους συνοδεύουν.

[...]

(14) Η αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα είναι πράξη με αναγνωριστικό χαρακτήρα.

[...]

(22) Πράξεις αντιβαίνουσες προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών εκτίθενται στο προοίμιο και στα άρθρα 1 και 2 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με “μέτρα καταπολέμησης της τρομοκρατίας”, οι οποίες δηλώνουν ότι “οι τρομοκρατικές πράξεις, μέθοδοι και πρακτικές αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών” και ότι “η ενσυνείδητη χρηματοδότηση, ο σχεδιασμός και η εξώθηση σε τρομοκρατικές πράξεις αντιβαίνουν ομοίως στους σκοπούς και στις αρχές των Ηνωμένων Εθνών”.

[...]

(28) Η έννοια της εθνικής ασφάλειας και της δημόσιας τάξης καλύπτει επίσης τις περιπτώσεις στις οποίες υπήκοος τρίτης χώρας ανήκει σε οργάνωση που υποστηρίζει τη διεθνή τρομοκρατία ή υποστηρίζει οργάνωση αυτού του είδους.

[...]

(30) Εντός των ορίων των διεθνών υποχρεώσεων, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η παροχή ευεργετημάτων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, τις κοινωνικές παροχές, την ιατρική περίθαλψη και την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης προϋποθέτει την προηγούμενη χορήγηση άδειας παραμονής.»

10 Το άρθρο 13 της οδηγίας 2004/83, το οποίο επιγράφεται «Χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα», ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη χορηγούν το καθεστώς πρόσφυγα σε υπηκόους τρίτων χωρών ή σε ανιθαγενείς που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις σύμφωνα με τα κεφάλαια II και III.»

11 Το άρθρο 14 της οδηγίας αυτής, το οποίο τιτλοφορείται «Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος πρόσφυγα», προβλέπει ότι:

«[...]

4. Τα κράτη μέλη δύνανται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιονεί δικαστικό όργανο, όταν:

α) μπορεί για εύλογους λόγους να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται·

β) το πρόσωπο αυτό, έχοντας καταδικαστεί τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του εν λόγω κράτους μέλους.

[...]

6. Τα πρόσωπα στα οποία έχουν εφαρμογή οι παράγραφοι 4 ή 5 απολαύουν δικαιωμάτων που προβλέπονται ή είναι ανάλογα των προβλεπομένων στα άρθρα 3, 4, 16, 22, 31, 32 και 33 της σύμβασης της Γενεύης, εφόσον είναι παρόντα στο κράτος μέλος.»

12 Κατά το άρθρο 21 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προστασία από την επαναπροώθηση»:

«1. Τα κράτη μέλη σέβονται την αρχή της μη επαναπροώθησης σύμφωνα με τις διεθνείς τους υποχρεώσεις.

2. Οσάκις δεν απαγορεύεται από τις διεθνείς υποχρεώσεις της παραγράφου 1, ένα κράτος μέλος δύναται να αναπροωθήσει πρόσφυγα, ανεξαρτήτως του αν αναγνωρίζεται επισήμως ως τέτοιος, όταν:

α) υφίστανται εύλογοι λόγοι για να θεωρείται ότι το εν λόγω πρόσωπο αποτελεί κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται· ή

β) δεδομένου ότι έχει καταδικαστεί τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους αυτού.

3. Τα κράτη μέλη δύνανται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν ή να χορηγήσουν την άδεια παραμονής πρόσφυγα επί του οποίου έχει εφαρμογή η παράγραφος 2.»

13 Το άρθρο 24 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Άδειες παραμονής», έχει ως εξής:

«1. Το συντομότερο μετά τη χορήγηση του σχετικού καθεστώτος, με την επιφύλαξη του άρθρου 21, παράγραφος 3, και εάν δεν υφίστανται επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης περί του αντιθέτου, τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους του καθεστώτος πρόσφυγα άδεια παραμονής, η οποία πρέπει να ισχύει για μία τριετία τουλάχιστον και να είναι ανανεώσιμη.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 23, παράγραφος 1, η άδεια παραμονής που χορηγείται στα μέλη της οικογένειας των δικαιούχων του καθεστώτος πρόσφυγα μπορεί να ισχύει για διάστημα μικρότερο των τριών ετών και να είναι ανανεώσιμη.

2. Το συντομότερο μετά την αναγνώριση του σχετικού καθεστώτος τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας άδεια παραμονής η οποία πρέπει να ισχύει για ένα έτος τουλάχιστον και να είναι ανανεώσιμη εκτός αν επιβάλλουν άλλως επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.»

14 Το άρθρο 28 της οδηγίας 2004/38/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ L 158, σ. 77, και διορθωτικό ΕΕ 2004 L 229, σ. 35), φέρει τον τίτλο «Προστασία κατά της απέλασης» και προβλέπει τα κάτωθι:

«1. Πριν λάβει απόφαση απέλασης για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, το κράτος μέλος υποδοχής λαμβάνει υπόψη εκτιμήσεις όπως η διάρκεια παραμονής του αφορώμενου ατόμου στην επικράτειά του, η ηλικία, η κατάσταση της υγείας του, η οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, η κοινωνική και πολιτιστική ενσωμάτωσή του στο κράτος μέλος υποδοχής και το εύρος των δεσμών του με τη χώρα καταγωγής.

2. Το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να λαμβάνει απόφαση απέλασης πολίτη της Ένωσης ή μέλους της οικογένειάς του, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτειά του, παρά μόνο για σοβαρούς λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

3. Δεν μπορεί να λαμβάνεται απόφαση απέλασης πολίτη της Ένωσης, εκτός αν η απόφαση απέλασης βασίζεται σε επιτακτικούς λόγους δημόσιας ασφάλειας, κατά τα οριζόμενα από τα κράτη μέλη, εφόσον τα πρόσωπα αυτά:

- α) έχουν διαμείνει κατά τα προηγούμενα δέκα έτη στο κράτος μέλος υποδοχής, ή
- β) είναι ανήλικοι, εκτός εάν η απέλαση είναι απαραίτητη για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, όπως προβλέπεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, της 20ής Νοεμβρίου 1989.»

15 Το άρθρο 9 της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (ΕΕ 2004, L 16, σ. 44), ορίζει, υπό τον τίτλο «Ανάκληση ή απώλεια του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος», τα εξής:

«1. Οι επί μακρόν διαμένοντες δεν δικαιούνται πλέον να διατηρούν το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]

- β) θέσπιση μέτρου απέλασης υπό τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 12.

[...]»

Το γερμανικό δίκαιο

16 Το άρθρο 11 του νόμου σχετικά με την παραμονή, την απασχόληση και την ένταξη των αλλοδαπών στο ομοσπονδιακό έδαφος (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet), της 30ής Ιουλίου 2004 (BGBl. 2004 I, p. 1950), ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης (στο εξής: Aufenthaltsgesetz), φέρει τον τίτλο «Απαγόρευση εισόδου και παραμονής» και προβλέπει στην παράγραφο του 1 τα εξής:

«Αλλοδαπός εις βάρος του οποίου έχει διαταχθεί μέτρο απέλασης, απομάκρυνσης ή επαναπροώθησης δεν έχει δικαίωμα να εισέλθει εκ νέου στο ομοσπονδιακό έδαφος και να παραμείνει σε αυτό. Απαγορεύεται να του χορηγηθεί άδεια παραμονής, ακόμη και αν συντρέχουν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις του παρόντος νόμου. [...]»

17 Το άρθρο 25 του Aufenthaltsgesetz, το οποίο τιτλοφορείται «Παραμονή για ανθρωπιστικούς λόγους», ορίζει τα ακόλουθα:

«(1) Σε όποιον αλλοδαπό αναγνωρίζεται δικαίωμα ασύλου, χορηγείται άδεια παραμονής με πράξη η οποία δεν μπορεί να προσβληθεί. Η παρούσα διάταξη δεν ισχύει στις περιπτώσεις όπου έχει διαταχθεί εις βάρος του αλλοδαπού μέτρο απέλασης για σοβαρούς λόγους εθνικής ασφάλειας και δημόσιας τάξης. Η παραμονή επιτρέπεται κανονικά, μέχρις ότου χορηγηθεί η άδεια. Η άδεια παραμονής παρέχει και δικαίωμα άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας.

(2) Χορηγείται άδεια παραμονής σε όποιον αλλοδαπό έχει αναγνωριστεί το καθεστώς του πρόσφυγα με πράξη η οποία έχει εκδοθεί από την ομοσπονδιακή υπηρεσία μετανάστευσης και προσφύγων, βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 4, του νόμου σχετικά με τη διαδικασία ασύλου, και δεν μπορεί να προσβληθεί. Η παράγραφος 1, δεύτερη έως τέταρτη περίοδος, εφαρμόζεται κατ' αναλογία.

[...]

- (5) Κατ' εξαίρεση από το άρθρο 11, παράγραφος 1, επιτρέπεται να χορηγηθεί άδεια παραμονής σε αλλοδαπό ο οποίος οφείλει να εγκαταλείψει την επικράτεια δυνάμει εκτελεστής πράξης, όταν η αναχώρησή του είναι αδύνατη για πραγματικούς ή νομικούς λόγους και δεν αναμένεται εντός εύλογου χρόνου η άρση των σχετικών εμποδίων. Η άδεια παραμονής χορηγείται αν η απομάκρυνση έχει ανασταλεί προ 18 μηνών. [...]
- 18 Το άρθρο 51 του Aufenthaltsgesetz, το οποίο φέρει τον τίτλο «Λήξη νόμιμης άδειας παραμονής και διατήρηση περιορισμών σε ισχύ», προβλέπει στην παράγραφο του 1 τα κάτωθι:
- «Η άδεια παραμονής παύει να ισχύει στις ακόλουθες περιπτώσεις:
- [...]
5. Απόλαση του αλλοδαπού,
- [...]
- 19 Το άρθρο 54 του Aufenthaltsgesetz, υπό τον τίτλο «Υποχρεωτική απέλαση», έχει ως εξής:
- «Ο αλλοδαπός απελαύνεται όταν
- [...]
5. από πραγματικά στοιχεία προκύπτει είτε ότι αποτελεί ή αποτελούσε μέλος τρομοκρατικής οργάνωσης είτε ότι υποστηρίζει ή υποστήριξε παρόμοια οργάνωση· η συμμετοχή ή η υποστήριξη τέτοιας οργάνωσης κατά το παρελθόν συνιστούν λόγο απέλασης, μόνον εφόσον στοιχειοθετείται ενεστώσα απειλή,
- [...]
- 20 Κατά το άρθρο 54a του Aufenthaltsgesetz, το οποίο τιτλοφορείται «Επιτήρηση, για λόγους εθνικής ασφάλειας, των αλλοδαπών εις βάρος των οποίων έχει διαταχθεί μέτρο απέλασης»:
- «(1) Αλλοδαπός εις βάρος του οποίου έχει διαταχθεί μέτρο απέλασης με εκτελεστή πράξη εκδοθείσα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 54, σημείο 5, [...] οφείλει να παρουσιάζεται τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα στο τοπικό αστυνομικό τμήμα, εφόσον η υπηρεσία αλλοδαπών δεν έχει ορίσει κάτι διαφορετικό. Αν ο αλλοδαπός οφείλει να εγκαταλείψει την επικράτεια δυνάμει εκτελεστής πράξης που έχει εκδοθεί για άλλον λόγο, πέραν των λόγων απέλασης στους οποίους αναφέρεται η πρώτη περίοδος, μπορεί να του επιβληθεί υποχρέωση παρουσίασης ενώπιον των αστυνομικών αρχών κατά τα προβλεπόμενα στην πρώτη περίοδο, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο για την πρόληψη απειλής της εθνικής ασφάλειας και της δημόσιας τάξης.
- (2) Η παραμονή επιτρέπεται μόνον εντός των ορίων της περιφέρειας της αρμόδιας υπηρεσίας αλλοδαπών, εφόσον αυτή δεν έχει ορίσει κάτι διαφορετικό.
- [...]
- 21 Το άρθρο 55 του Aufenthaltsgesetz, υπό τον τίτλο «Διακριτική ευχέρεια της διοίκησης προς έκδοση πράξης απέλασης», ορίζει τα εξής:
- «(1) Η διοικητική απέλαση αλλοδαπού επιτρέπεται αν η παραμονή του στην επικράτεια είναι επικίνδυνη για την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη ή για άλλα υπέρτερα συμφέροντα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

[...]

(3) Κατά την έκδοση της σχετικής πράξης λαμβάνονται υπόψη

1. η διάρκεια της νόμιμης παραμονής του αλλοδαπού και η ύπαρξη τυχόν προσωπικών, οικονομικών και άλλων δεσμών του με το ομοσπονδιακό έδαφος οι οποίοι χρήζουν προστασίας,
2. οι συνέπειες της απέλασης για τα μέλη της οικογένειας του αλλοδαπού που διαμένουν κανονικά στο ομοσπονδιακό έδαφος και συμβιώνουν με αυτόν ή, σε περίπτωση σύναψης σχετικού συμφώνου, αντιστοίχως για τον σύντροφό του,
3. οι προϋποθέσεις αναστολής της απομάκρυνσης κατά το άρθρο 60a, παράγραφοι 2 και 2b.»

22 Το άρθρο 56 του Aufenthaltsgesetz, το οποίο επιγράφεται «Ειδική προστασία από την απέλαση», προβλέπει στην παράγραφο του 1 τα ακόλουθα:

«Αλλοδαπός ο οποίος

1. έχει άδεια εγκατάστασης και διαμένει νομίμως στο ομοσπονδιακό έδαφος τουλάχιστον από πενταετίας,

[...]

3. έχει άδεια παραμονής, διαμένει νομίμως στο ομοσπονδιακό έδαφος τουλάχιστον από πενταετίας και συμβιώνει, είτε στο πλαίσιο έγγαμης σχέσης είτε όχι, με αλλοδαπό που πληροί τις προϋποθέσεις των σημείων 1 και 2,
4. συμβιώνει με Γερμανό υπήκοο που είναι μέλος της οικογένειάς του ή σύντροφός του,
5. έχει δικαίωμα ασύλου, απολαύει στο ομοσπονδιακό έδαφος της προστασίας που παρέχεται στους πρόσφυγες ή του έχει χορηγηθεί από αρχή της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ταξιδιωτικό έγγραφο κατά την έννοια της Σύμβασης της 28ης Ιουλίου 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων (*BGBL.* 1953 II, σ. 559),

τυγχάνει ειδικής προστασίας από την απέλαση. Επιτρέπεται να απελαθεί μόνο για σοβαρούς λόγους εθνικής ασφάλειας και δημόσιας τάξης. Τέτοιοι λόγοι συντρέχουν κατ' αρχήν στις περιπτώσεις στις οποίες αναφέρονται τα άρθρα 53 και 54, σημεία 5 έως 5b και 7. Αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 53, ο αλλοδαπός καταρχήν απελαύνεται. Αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 54, η διοίκηση αποφασίζει κατά τη διακριτική της ευχέρεια για τυχόν απέλασή του».

23 Το άρθρο 60 του Aufenthaltsgesetz, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαγόρευση απομάκρυνσης», έχει ως εξής:

«(1) Κατ' εφαρμογήν της Σύμβασης της 28ης Ιουλίου 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων (*BGBL.* 1953 II, σ. 559), δεν επιτρέπεται να απομακρυνθεί αλλοδαπός προς κράτος όπου απειλείται η ζωή του ή η ελευθερία του λόγω της φυλής του, της θρησκείας του, της ιθαγένειάς του, της συμμετοχής του σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή των πολιτικών του πεποιθήσεων. Το αυτό ισχύει για τους έχοντες δικαίωμα ασύλου και τους αλλοδαπούς οι οποίοι είτε απολαύουν του καθεστώτος του πρόσφυγα δυνάμει πράξης που δεν μπορεί να προσβληθεί, είτε τους έχει χορηγηθεί για άλλον λόγο το καθεστώς του αλλοδαπού πρόσφυγα στο ομοσπονδιακό έδαφος, είτε έχουν αναγνωριστεί εκτός του ομοσπονδιακού εδάφους ως αλλοδαποί πρόσφυγες σύμφωνα με τη [Σύμβαση της Γενεύης]. [...]

[...]

(8) Η παράγραφος 1 δεν ισχύει όταν συντρέχουν εύλογοι λόγοι για να θεωρηθεί ο αλλοδαπός επικίνδυνος για την ασφάλεια της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ή όταν έχει καταδικαστεί τελεσίδικα σε στερητική της ελευθερίας ποινή τριών ή και πλέον ετών για κακούργημα ή πλημμέλημα, οπότε συνιστά απειλή για την κοινότητα όπου διαβιοί. Το αυτό ισχύει και στις περιπτώσεις όπου ο αλλοδαπός πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, του νόμου σχετικά με τη διαδικασία ασύλου.

(9) Στις περιπτώσεις της παραγράφου 8, επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση από τις διατάξεις του νόμου σχετικά με τη διαδικασία ασύλου, να διαταχθεί εις βάρος αλλοδαπού που έχει υποβάλει αίτηση ασύλου, μέτρο απομάκρυνσης το οποίο μπορεί να εκτελεστεί. [...]

[...]»

- 24 Το άρθρο 60a του Aufenthaltsgesetz, το οποίο τιτλοφορείται «Προσωρινή αναστολή απομάκρυνσης (ανοχή)», ορίζει τα κάτωθι:

«[...]

(2) Η απομάκρυνση του αλλοδαπού αναστέλλεται καθ' όσον χρόνο είναι αδύνατη για πραγματικούς ή νομικούς λόγους και δεν χορηγείται εν τω μεταξύ άδεια παραμονής. [...]

(3) Η αναστολή της απομάκρυνσης δεν θίγει την υποχρέωση του αλλοδαπού να εγκαταλείψει την επικράτεια.

[...]»

- 25 Το άρθρο 18 του νόμου σχετικά με τη ρύθμιση της λειτουργίας των ενώσεων (Gesetz zur Regelung des öffentlichen Vereinsrechts), της 5ης Αυγούστου 1964 (BGBl. 1964 I, σ. 593), ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης (στο εξής: Vereinsgesetz), φέρει τον τίτλο «Εδαφικό πεδίο εφαρμογής των απαγορεύσεων για τις ενώσεις» και προβλέπει τα ακόλουθα:

«Οι απαγορεύσεις που αφορούν τη λειτουργία ενώσεων οι οποίες έχουν την έδρα τους εκτός του κατά τόπον πεδίου εφαρμογής του παρόντος νόμου, αλλά διαθέτουν παραρτήματα εντός του εδαφικού αυτού πεδίου, ισχύουν μόνον ως προς τα εν λόγω παραρτήματα. Αν η ένωση δεν διαθέτει παράρτημα εκτός του κατά τόπον πεδίου εφαρμογής του παρόντος νόμου, η απαγόρευση (άρθρο 3, παράγραφος 1) ισχύει για τη δραστηριότητα που αναπτύσσει εντός του εδαφικού αυτού πεδίου.»

- 26 Το άρθρο 20 του Vereinsgesetz, υπό τον τίτλο «Παραβιάσεις των απαγορεύσεων», ορίζει στην παράγραφο του 1:

«Όποιος, με δραστηριότητα που ασκεί εντός του κατά τόπον πεδίου εφαρμογής του παρόντος νόμου,

[...]

4. παραβιάζει απαγόρευση που έχει διαταχθεί με εκτελεστή πράξη κατ' εφαρμογήν είτε του άρθρου 14, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, είτε του άρθρου 18, δεύτερη περίοδος,

[...]

τιμωρείται με ποινή φυλάκισης ενός τουλάχιστον έτους ή με πρόστιμο αν η πράξη δεν επισύρει άλλη ποινή βάσει των άρθρων 84, 85, 86a, ή των άρθρων 129 έως 129b του ποινικού κώδικα [...]

[...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 27 Ο Η. Τ., γεννηθείς το 1956, είναι Τούρκος υπήκοος κουρδικής καταγωγής. Ζει από το 1989 στη Γερμανία με τη σύζυγό του, επίσης Τούρκο υπήκοο, και τα οκτώ τέκνα τους, εκ των οποίων πέντε έχουν τη γερμανική ιθαγένεια.
- 28 Από τις 24 Ιουνίου 1993 ο Η. Τ. έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας δυνάμει της Σύμβασης της Γενεύης. Η αναγνώριση του καθεστώτος αυτού στηρίχθηκε στην πολιτική δράση την οποία είχε αναπτύξει στην εξορία υπέρ του «εργατικού κόμματος του Κουρδιστάν» (στο εξής: ΡΚΚ), καθώς και στην απειλή πολιτικής δίωξης που θα αντιμετώπιζε αν επέστρεφε στην Τουρκία.
- 29 Στις 7 Οκτωβρίου 1993 χορηγήθηκε στον Η. Τ. άδεια παραμονής αορίστου χρόνου στη Γερμανία.
- 30 Με διοικητική πράξη της 21ης Αυγούστου 2006, οι αρμόδιες αρχές ανακάλεσαν το καθεστώς πρόσφυγα του Η. Τ., με την αιτιολογία ότι η πολιτική κατάσταση στην Τουρκία είχε αλλάξει και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε πλέον να γίνει δεκτό ότι συνέτρεχε κίνδυνος διώξεως του στη συγκεκριμένη χώρα.
- 31 Η πράξη αυτή ακυρώθηκε με δικαστική απόφαση του Verwaltungsgericht Karlsruhe (διοικητικού πρωτοδικείου της Καρλσρούης, Γερμανία) της 30ής Νοεμβρίου 2007, οπότε ο Η. Τ. διατήρησε το καθεστώς του πρόσφυγα.
- 32 Στη διάρκεια της δεκαετίας του 90, ο Η. Τ. ανέπτυξε υπό διάφορες μορφές πολιτική δράση υπέρ του ΡΚΚ και διαφόρων οργανώσεων οι οποίες είτε συνδέονταν με αυτό είτε το διαδέχθηκαν.
- 33 Με απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1993, το ομοσπονδιακό Υπουργείο Εσωτερικών απαγόρευσε οποιαδήποτε δραστηριότητα του ΡΚΚ και των συγγενικών του οργανώσεων στη Γερμανία.
- 34 Δυνάμει του άρθρου 20 του Vereinsgesetz, οι αρμόδιες αρχές άσκησαν ποινική δίωξη κατά του Η. Τ. για παροχή στήριξης στο ΡΚΚ, βάσει εις βάρος του στοιχείων τα οποία συνέλεξαν κατόπιν έρευνας κατ' οίκον. Στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, διαπιστώθηκε ότι ο κατηγορούμενος είχε συγκεντρώσει δωρεές για λογαριασμό του ΡΚΚ και είχε, κατά καιρούς, διανείμει το περιοδικό *Serxwebûn* το οποίο δημοσιευόταν από το ΡΚΚ.
- 35 Με απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2008, το Landgericht Karlsruhe (περιφερειακό δικαστήριο της Καρλσρούης) καταδίκασε τον Η. Τ. σε πρόστιμο 3 000 ευρώ για παραβίαση απαγόρευσης συμμετοχής σε συγκεκριμένη ένωση. Η απόφαση αυτή κατέστη αμετάκλητη στις 8 Απριλίου 2009, κατόπιν απόρριψης της σχετικής αίτησης αναίρεσης από το Bundesgerichtshof (ομοσπονδιακό δικαστήριο).
- 36 Στις 27 Μαρτίου 2012 το Regierungspräsidium Karlsruhe (περιφερειακό συμβούλιο του δήμου της Καρλσρούης) εξέδωσε, στο όνομα του Land Baden-Württemberg, πράξη με την οποία διατάχθηκε η απέλαση του Η. Τ. από τη Γερμανία (στο εξής: πράξη απέλασης). Στην αιτιολογία της πράξης αυτής, η οποία εκδόθηκε βάσει των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 54, σημείο 5, 55 και 56 του Aufenthaltsgesetz, αναφερόταν ότι είχε αποδειχθεί ο Η. Τ. εμπλεκόταν, τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του 2011, σε ενέργειες για τη στήριξη του ΡΚΚ και ότι συνιστούσε, ως εκ τούτου, «ενεστώσα απειλή» κατά την έννοια του άρθρου 54, σημείο 5, του Aufenthaltsgesetz. Με την ίδια πράξη επιβλήθηκε στον Η. Τ., δυνάμει του άρθρου 54a του Aufenthaltsgesetz, η υποχρέωση να παρουσιάζεται στο τοπικό αστυνομικό τμήμα δύο φορές την εβδομάδα και του επιτράπηκε να κυκλοφορεί ελεύθερα μόνον εντός των ορίων του δήμου του Μανχάιμ (Γερμανία), όπου βρισκόταν η κατοικία του. Τέλος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 51, παράγραφος 1, του Aufenthaltsgesetz, η ως άνω πράξη επέφερε αυτοδικαίως τη λήξη της ισχύος του τίτλου διαμονής που είχε χορηγηθεί στον Η. Τ.

- 37 Εντούτοις, λαμβανομένων υπόψη των οικογενειακών δεσμών του Η. Τ., και δη της συμβιώσεώς του με τη σύζυγο και τα ανήλικα τέκνα του, και δεδομένου ότι του είχε κατά το παρελθόν χορηγηθεί άδεια παραμονής αορίστου χρόνου, ότι έχαιρε δικαιώματος ασύλου και ότι του είχε αναγνωριστεί το καθεστώς του πρόσφυγα, η πράξη απέλασης εκδόθηκε κατά διακριτική ευχέρεια της διοίκησης βάσει του άρθρου 56, παράγραφος 1, του Aufenthaltsgesetz και η αρμόδια αρχή αποφάσισε να αναστείλει την απομάκρυνση του Η. Τ. Η προσφυγή του τελευταίου κατά της ως άνω διοικητικής πράξης απορρίφθηκε με δικαστική απόφαση του Verwaltungsgericht Karlsruhe στις 7 Αυγούστου 2012.
- 38 Ο Η. Τ. άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου έφεση κατά της πρωτόδικης απόφασης, η οποία έγινε δεκτή με διάταξη της 28ης Νοεμβρίου 2012. Το δικαστήριο αυτό διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ανάκληση της άδειας παραμονής του Η. Τ. και, ως εκ τούτου, διερωτάται αν η πράξη απέλασής του μπορούσε να δικαιολογηθεί υπό το πρίσμα των άρθρων 21, παράγραφοι 2 και 3, και 24 της οδηγίας 2004/83. Πιο συγκεκριμένα, το Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (διοικητικό εφετείο της Βάδης-Βυρτεμβέργης) εκτιμά ότι η υποχρέωση την οποία επιβάλλει το άρθρο 24, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής στα κράτη μέλη να χορηγούν στους δικαιούχους του καθεστώτος του πρόσφυγα άδεια παραμονής με τουλάχιστον τριετή διάρκεια ισχύος σημαίνει ότι απαγορεύεται να ανακληθεί η εν λόγω άδεια ή άλλος υφιστάμενος τίτλος διαμονής αν δεν συντρέχει κάποιος από τους λόγους για τους οποίους μπορεί να απορριφθεί εξ αρχής η χορήγηση τέτοιου τίτλου.
- 39 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) α) Πρέπει να τηρείται ο κανόνας του άρθρου 24, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2004/83, σχετικά με την υποχρέωση των κρατών μελών να χορηγούν στους δικαιούχους του καθεστώτος πρόσφυγα άδεια διαμονής, και στην περίπτωση ανακλήσεως μιας ήδη χορηγηθείσας άδειας;
- β) Έχει, συνεπώς, ο ανωτέρω κανόνας την έννοια ότι απαγορεύει την ανάκληση ή τον τερματισμό της άδειας διαμονής (για παράδειγμα, λόγω απελάσεως κατά το εθνικό δίκαιο) ενός δικαιούχου του καθεστώτος πρόσφυγα, αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 21, παράγραφος 3, σε συνδυασμό με την παράγραφο 2, της οδηγίας 2004/83 ή “επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξεως” κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της [ίδιας οδηγίας];
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, υπό α’ και β’:
- α) Ποια είναι η έννοια της εξαιρέσεως των “επιτακτικών λόγων εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξεως” στο άρθρο 24, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2004/83 σε σχέση με κινδύνους που απορρέουν από την υποστήριξη τρομοκρατικής οργανώσεως;
- β) Μπορεί να συντρέχουν “επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξεως” κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2004/83, στην περίπτωση στην οποία ένας δικαιούχος του καθεστώτος πρόσφυγα έχει υποστηρίξει το ΡΚΚ συγκεντρώνοντας πόρους ή συμμετέχοντας σε εκδηλώσεις υπέρ του ΡΚΚ, ακόμη και αν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την απαγόρευση της επαναπροωθήσεως κατ’ άρθρο 33, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Γενεύης [...] και, ως εκ τούτου, του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83;
- 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, υπό α’:
- Επιτρέπεται κατά το δίκαιο της Ένωσης η ανάκληση ή ο τερματισμός της άδειας διαμονής που χορηγήθηκε σε δικαιούχο του καθεστώτος πρόσφυγα (για παράδειγμα, λόγω απελάσεώς του κατά το εθνικό δίκαιο) μόνον εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 21,

παράγραφος 3, σε συνδυασμό με την παράγραφο 2 της οδηγίας 2004/83 (ή της αντίστοιχης διατάξεως της οδηγίας 2011/95/ΕΕ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ L 337, σ. 9)] που τη διαδέχτηκε);»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του τρίτου ερωτήματος

- 40 Με το πρώτο και το τρίτο του ερώτημα, τα οποία ενδείκνυται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν και υπό ποιες προϋποθέσεις το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να ανακαλούν την άδεια παραμονής πρόσφυγα ή να θέτουν τέρμα στην ισχύ της, μολονότι η συγκεκριμένη διάταξη, αντιθέτως προς το άρθρο 21, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας, δεν προβλέπει ρητώς τέτοια δυνατότητα. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, ερωτά περαιτέρω αν η ανάκληση άδειας παραμονής επιτρέπεται μόνον κατ' εφαρμογήν του άρθρου 21, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας αυτής, στις περιπτώσεις όπου ο πρόσφυγας δεν προστατεύεται πλέον από τυχόν επαναπροώθηση, ή και δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας.
- 41 Για να δοθεί απάντηση στα ως άνω ερωτήματα, πρέπει να αποσαφηνιστεί ποιο είναι το περιεχόμενο του άρθρου 21, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2004/83 και του άρθρου 24, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας αντιστοίχως, καθώς και ποια σχέση υφίσταται μεταξύ των δύο αυτών διατάξεων.
- 42 Το άρθρο 21, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 ορίζει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να σέβονται την αρχή της μη επαναπροώθησης σύμφωνα με τις διεθνείς τους υποχρεώσεις. Όμως, το άρθρο 21, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, το οποίο ταυτίζεται κατ' ουσία με το άρθρο 33, παράγραφος 2, της Σύμβασης της Γενεύης, εισάγει μια εξαίρεση από την ως άνω αρχή, προβλέποντας ότι η επαναπροώθηση πρόσφυγα επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών στις περιπτώσεις όπου, αφενός, δεν απαγορεύεται από τις διεθνείς τους υποχρεώσεις και, αφετέρου, είτε υπάρχουν εύλογοι λόγοι να θεωρηθεί ο συγκεκριμένος πρόσφυγας επικίνδυνος για την ασφάλεια του οικείου κράτους μέλους είτε, επειδή αυτός έχει καταδικαστεί τελεσίδικα για ιδιαίτερος σοβαρό έγκλημα, γίνεται δεκτό ότι συνιστά απειλή για την κοινωνία του ίδιου πάντοτε κράτους μέλους. Αντιθέτως, το άρθρο 21 της οδηγίας αυτής σιωπά όσον αφορά την απέλαση πρόσφυγα όταν δεν τίθεται ζήτημα επαναπροώθησης.
- 43 Στις περιπτώσεις προσφύγων όπου συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83, τα κράτη μέλη διαθέτουν τρεις επιλογές στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας της οποίας απολαύουν ως προς ενδεχόμενη επαναπροώθηση. Πρώτον, μπορούν να επαναπροωθήσουν τον πρόσφυγα. Δεύτερον, μπορούν να απελάσουν τον πρόσφυγα σε τρίτη χώρα στην οποία δεν αντιμετωπίζει κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής προσβολής των δικαιωμάτων του, κατά την έννοια του άρθρου 15 της ίδιας οδηγίας. Τρίτον, μπορούν να επιτρέψουν στον πρόσφυγα να παραμείνει στο έδαφός τους.
- 44 Στις περιπτώσεις όπου επιτρέπεται η επαναπροώθηση δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83, τα κράτη μέλη έχουν επίσης τη δυνατότητα, όπως ορίζεται στο άρθρο 21, παράγραφος 3, της ως άνω οδηγίας, να ανακαλέσουν την άδεια παραμονής, να θέσουν τέρμα στην ισχύ της ή να μην την ανανεώσουν. Πράγματι, άπαξ και διαταχθεί η επαναπροώθηση του πρόσφυγα, δεν παρίσταται πλέον ανάγκη να του χορηγηθεί άδεια παραμονής ούτε να διατηρηθεί σε ισχύ ή να ανανεωθεί τυχόν ήδη υφιστάμενη άδεια. Επομένως, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 62 των προτάσεών της, όταν ο πρόσφυγας δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 21,

- παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83, τότε δεν τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 21, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας. Επομένως, στην περίπτωση όπου κράτος μέλος κινεί μεν διαδικασία εις βάρος πρόσφυγα υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπόθεσης της κύριας δίκης, πλην όμως δεν επιτρέπεται να τον επαναπροωθήσει επειδή δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83, η άδεια παραμονής του πρόσφυγα δεν είναι δυνατό να ανακληθεί βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 3, της ίδιας πάντοτε οδηγίας.
- 45 Τίθεται λοιπόν το ζήτημα αν, υπό τέτοιες περιστάσεις, κράτος μέλος μπορεί εν πάση περιπτώσει, χωρίς να παραβεί την οδηγία 2004/83, να ανακαλέσει την άδεια παραμονής πρόσφυγα, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 24, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας.
- 46 Διαπιστώνεται συναφώς ότι η διάταξη αυτή προβλέπει ρητώς μόνον τη δυνατότητα να μη χορηγηθεί άδεια παραμονής, και όχι τη δυνατότητα ανακλήσεώς της ή τερματισμού της ισχύος της. Ειδικότερα, επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να χορηγούν, το συντομότερο δυνατό, στους πρόσφυγες άδεια διαμονής η οποία να έχει τουλάχιστον τριετή διάρκεια ισχύος και να μπορεί να ανανεωθεί. Εξαίρεση από την ως άνω υποχρέωση χωρεί μόνον αν αντιτίθενται στη χορήγηση επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.
- 47 Πάντως, παρά την απουσία ρητής μνείας από την οποία να συνάγεται ότι επιτρέπεται στα κράτη μέλη να ανακαλέσουν, βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, μια άδεια παραμονής που έχει ήδη χορηγηθεί σε πρόσφυγα, πολλά επιχειρήματα συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν την ευχέρεια να λάβουν τέτοιο μέτρο.
- 48 Πρώτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το γράμμα του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 δεν αποκλείει ρητώς τη δυνατότητα ανάκλησης άδειας παραμονής.
- 49 Δεύτερον, το μέτρο αυτό μάλλον συνάδει με τον σκοπό της συγκεκριμένης διάταξης. Εφόσον επιτρέπεται στα κράτη μέλη να μη χορηγήσουν ή να μην ανανεώσουν άδεια παραμονής όταν συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης, πρέπει κατά μείζονα λόγο να τους επιτρέπεται να ανακαλέσουν ή να τερματίσουν την άδεια παραμονής όταν τέτοιου είδους λόγοι ανακύπτουν κατόπιν της χορήγησης της άδειας αυτής.
- 50 Τρίτον, η ως άνω ερμηνεία είναι επίσης συνεπής με την όλη οικονομία της οδηγίας 2004/83. Όπως ορθώς παρατηρεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής συμπληρώνει το άρθρο 21, παράγραφος 3, καθόσον παρέχει εμμέσως πλην σαφώς στο οικείο κράτος μέλος τη δυνατότητα να ανακαλέσει άδεια παραμονής, ή να θέσει τέρμα στην ισχύ της, περιλαμβανομένων και των περιπτώσεων όπου δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 21, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, εφόσον συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης κατά την έννοια του άρθρου 24 της ίδιας πάντοτε οδηγίας, οι οποίοι δικαιολογούν το μέτρο αυτό.
- 51 Επομένως, τα κράτη μέλη μπορούν να ανακαλέσουν άδεια παραμονής χορηγηθείσα σε πρόσφυγα ή να θέσουν τέρμα στην ισχύ της είτε βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/83, υπό την προϋπόθεση ότι ο συγκεκριμένος πρόσφυγας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 21, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας, είτε, σε αντίθετη περίπτωση, βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, υπό την προϋπόθεση ότι το μέτρο αυτό δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.
- 52 Επιπλέον, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 68 των προτάσεών της, η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες της οδηγίας 2004/83, από τις οποίες προκύπτει ότι το άρθρο 24, παράγραφος 1, προστέθηκε μετά από πρόταση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας κατόπιν των τρομοκρατικών χτυπημάτων που έπληξαν τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής στις 11 Σεπτεμβρίου 2001. Έτσι, η συγκεκριμένη διάταξη θεσπίστηκε προκειμένου να δοθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να περιορίζουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, την κυκλοφορία των

υπηκόων τρίτων κρατών εντός του χώρου Σένγκεν, ώστε να περιστέλλεται αποτελεσματικότερα η τρομοκρατία και να ελέγχονται έτσι καλύτερα οι απειλές κατά της εθνικής ασφάλειας και της δημόσιας τάξης. Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται ότι η εν λόγω διάταξη παρέχει σιωπηρώς στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να ανακαλούν ήδη χορηγηθείσα άδεια παραμονής, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις τις οποίες ορίζει.

- 53 Το ίδιο συμπέρασμα απορρέει και από την υποχρέωση την οποία επιβάλλει το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 στα κράτη μέλη να χορηγούν στους δικαιούχους του καθεστώτος του πρόσφυγα άδεια παραμονής με τριετή τουλάχιστον διάρκεια ισχύος, αφού η δυνατότητα ανάκλησης της άδειας αυτής συνιστά αναγκαίο επακόλουθο της προαναφερθείσας υποχρέωσης. Υπενθυμίζεται συναφώς, εν είδει παραδείγματος, ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2003/109 προβλέπει ρητώς ότι ο ενδιαφερόμενος παύει να προστατεύεται με το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος σε περίπτωση που ληφθεί μέτρο απομακρύνσεώς του.
- 54 Τέλος, στην ίδια αλληλουχία, η ευχέρεια κράτους μέλους να ανακαλεί τίτλο διαμονής ήδη χορηγηθέντα σε πρόσφυγα εξυπηρετεί προφανείς, από λογικής άποψης, ανάγκες. Συγκεκριμένα, δεν αποκλείεται να πληροφορηθούν κατά τύχη οι αρχές ενός κράτους μέλους που έχει ήδη χορηγήσει σε πρόσφυγα άδεια παραμονής, κάποιες πράξεις του τελευταίου, προγενέστερες της χορήγησης της άδειας αυτής, οι οποίες, αν είχαν περιέλθει εγκαίρως σε γνώση του εν λόγω κράτους μέλους, θα είχαν αποτελέσει εμπόδιο στη χορήγηση της σχετικής άδειας, για επιτακτικούς λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης. Θα ήταν, επομένως, ασύμβατο προς τον σκοπό τον οποίο επιδιώκει η οδηγία 2004/83 να μην υφίσταται, στην περίπτωση αυτή, καμία δυνατότητα ανάκλησης της ήδη χορηγηθείσας άδειας παραμονής. Το αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο για τις περιπτώσεις όπου οι πράξεις που καταλογίζονται στον πρόσφυγα τελέστηκαν κατόπιν της χορήγησης της άδειας παραμονής.
- 55 Κατόπιν τούτου, στο πρώτο και στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2004/83 έχει την έννοια ότι, άπαξ και χορηγηθεί άδεια παραμονής σε πρόσφυγα, η άδεια αυτή μπορεί να ανακληθεί είτε δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, εφόσον υφίστανται επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης κατά την έννοια της συγκεκριμένης διάταξης, είτε δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, εφόσον συντρέχουν λόγοι να εφαρμοστεί η προβλεπόμενη στο άρθρο 21, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας εξαίρεση από την αρχή της μη επαναπροώθησης.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 56 Με το δεύτερό του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν η στήριξη την οποία παρέχει πρόσφυγας σε τρομοκρατική ένωση μπορεί να καταλέγεται στους «επιτακτικούς λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης» κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, και μάλιστα ακόμη και αν ο συγκεκριμένος πρόσφυγας δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής.
- 57 Προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, διαπιστώνεται εισαγωγικώς ότι η έννοια «εύλογοι λόγοι» του άρθρου 21, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/83 και η έννοια «επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης» του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής δεν ορίζονται ούτε στις συγκεκριμένες διατάξεις ούτε σε οποιαδήποτε άλλη διάταξη της εν λόγω οδηγίας.
- 58 Συνακόλουθα, η σημασία και το περιεχόμενο των ως άνω εννοιών πρέπει να καθοριστούν, κατά πάγια νομολογία, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, του γράμματος και του γενικότερου πλαισίου των οικείων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, αφετέρου, των σκοπών που επιδιώκει η ρύθμιση στην οποία αυτές περιλαμβάνονται (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Lundberg, C-317/12, EU:C:2013:631, σκέψη 19, και

Bouman, C-114/13, EU:C:2015:81, σκέψη 31) και, τέλος, εφόσον παρίσταται ανάγκη, του ιστορικού θέσπισης της συγκεκριμένης ρύθμισης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, σκέψη 135).

- 59 Όσον αφορά το γράμμα των άρθρων 21, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, υπογραμμίζεται ότι, όπως σημειώνει και η Επιτροπή στις παρατηρήσεις της, η οδηγία αυτή χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη αποκλίσεων —και, ως εκ τούτου, κάποιας ανομοιομορφίας— στη διατύπωση των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων των προϋποθέσεων στις οποίες υπόκεινται οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στις προαναφερθείσες διατάξεις. Επιπροσθέτως, η απόδοση του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής στη γερμανική γλώσσα διαφέρει από τη διατύπωση του γερμανικού κειμένου του άρθρου 33, παράγραφος 2, της Σύμβασης της Γενεύης («stichhaltige Gründe» αντί του «schwerwiegende Gründe»), ενώ στην απόδοση της εν λόγω διάταξης της οδηγίας στην αγγλική και στη γαλλική γλώσσα χρησιμοποιείται ο ίδιος όρος όπως στο αγγλικό και στο γαλλικό κείμενο της αντίστοιχης διάταξης της Σύμβασης της Γενεύης («reasonable grounds» και «raisons sérieuses»).
- 60 Κατόπιν τούτου, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, όταν διαφέρουν οι γλωσσικές αποδόσεις ενός νομοθετήματος, η επίμαχη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται με ομοίμορφο τρόπο υπό το πρίσμα της απόδοσής της σε όλες τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (απόφαση Μ. κ.λπ., C-627/13 και C-2/14, EU:C:2015:59, σκέψη 48 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 61 Ειδικότερα, η διατύπωση που χρησιμοποιείται σε μία από τις γλωσσικές αποδόσεις διάταξης του δικαίου της Ένωσης δεν επιτρέπεται να αποτελεί τη μόνη βάση για την ερμηνεία της διάταξης αυτής ούτε μπορεί να θεωρείται ότι υπερέρχει έναντι των άλλων γλωσσικών αποδόσεων. Πράγματι, μια τέτοια προσέγγιση δεν θα συμβιβαζόταν με την απαίτηση για ομοίμορφη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση Μ. κ.λπ., C-627/13 και C-2/14, EU:C:2015:59, σκέψη 48 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 62 Επομένως, σε περίπτωση αποκλίσεων μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων ενός νομοθετήματος της Ένωσης, η επίμαχη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα το πλαίσιο όπου εντάσσεται και τους σκοπούς που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση Μ. κ.λπ., C-627/13 και C-2/14, EU:C:2015:59, σκέψη 49 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 63 Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι το καθεστώς του πρόσφυγα πρέπει να αναγνωρίζεται σε όποιον πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις τις οποίες θέτει το δίκαιο της Ένωσης. Βάσει του άρθρου 13 της οδηγίας 2004/83, τα κράτη μέλη χορηγούν αυτό το καθεστώς σε κάθε υπήκοο τρίτης χώρας ή άπατρι ο οποίος πληροί τις προϋποθέσεις για να θεωρείται πρόσφυγας σύμφωνα με τα κεφάλαια II και III της οδηγίας αυτής. Από την αιτιολογική σκέψη 14 της ίδιας οδηγίας, όπου καθίσταται σαφές ότι η πράξη αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα είναι αναγνωριστικού χαρακτήρα, προκύπτει ότι τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν συναφώς καμία διακριτική ευχέρεια.
- 64 Σημειωτέον εν συνεχεία ότι, κατά το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η κοινή πολιτική που αναπτύσσει η Ένωση στον τομέα του ασύλου έχει ως στόχο να παρέχεται το «κατάλληλο καθεστώς» σε οποιονδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος «χρήζει διεθνούς προστασίας», και να εξασφαλίζεται η «τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης».
- 65 Πρέπει δε να υπομνηστεί επίσης ότι αυτή ακριβώς η αρχή της μη επαναπροώθησης κατοχυρώνεται ως θεμελιώδες δικαίωμα στα άρθρα 18 και 19, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 66 Η οδηγία 2004/83, όπως διευκρινίζεται στην αιτιολογική της σκέψη 10, συμβάλλει στον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών που αναγνωρίζονται στον Χάρτη, ιδίως διασφαλίζοντας τον πλήρη σεβασμό τόσο της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας όσο και του δικαιώματος ασύλου των αιτούντων άσυλο, καθώς και των μελών της οικογενείας τους τα οποία τους συνοδεύουν.

- 67 Ως εκ τούτου, στην αιτιολογική σκέψη 6 της οδηγίας 2004/83 επισημαίνεται ότι κύριος σκοπός της οδηγίας είναι να εξασφαλίζεται, αφενός, ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ότι τα εν λόγω πρόσωπα έχουν πρόσβαση σε κάποια ελάχιστα ευεργετήματα σε όλα τα κράτη μέλη.
- 68 Με τα άρθρα 21, παράγραφος 2, και 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 μετουσιώνονται, από την άποψη αυτή, σε θετικό δίκαιο τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της Ένωσης σε κάθε πρόσωπο προκειμένου να διασφαλίζεται σε βάθος χρόνου η προστασία του από τις διώξεις. Εξάλλου, οι δύο αυτές διατάξεις περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο VII της ως άνω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας» και ορίζει ποια ευεργετήματα δικαιούνται όσοι υποβάλλουν αίτηση για αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή της επικουρικής προστασίας, και η αίτησή τους γίνεται δεκτή.
- 69 Πάντως ενώ, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 50 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 21, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2004/83 και το άρθρο 24, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας όχι μόνον αλληλεπικαλύπτονται σε κάποιον βαθμό, αφού αμφότερα αφορούν τη δυνατότητα των κρατών μελών να μη χορηγούν, να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να μην ανανεώνουν άδεια παραμονής πρόσφυγα, αλλά επιπλέον αλληλοσυμπληρώνονται, εντούτοις δεν αμφισβητείται ότι οι δύο αυτές διατάξεις έχουν διακριτά πεδία εφαρμογής και άπτονται διαφορετικών νομικών καθεστώτων.
- 70 Το άρθρο 21, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 διατυπώνει την αρχή ότι οι πρόσφυγες προστατεύονται κανονικά από την επαναπροώθηση. Αντιθέτως, το άρθρο 21, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής εισάγει εξαίρεση από την ως άνω αρχή, προβλέποντας ότι η επαναπροώθηση πρόσφυγα, ανεξαρτήτως αν του έχει αναγνωριστεί τυπικώς το συγκεκριμένο καθεστώς, επιτρέπεται είτε δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 2, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας, όταν υπάρχουν εύλογοι λόγοι για να θεωρηθεί αυτός επικίνδυνος για την ασφάλεια του κράτους μέλους όπου βρίσκεται, είτε δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 2, στοιχείο β', της ίδιας οδηγίας, όταν γίνεται δεκτό ότι, επειδή αυτός έχει καταδικαστεί τελεσίδικα για ιδιαιτέρως σοβαρό έγκλημα, συνιστά απειλή για την κοινωνία του ως άνω κράτους μέλους.
- 71 Η επαναπροώθηση πρόσφυγα, μολονότι κατ' αρχήν επιτρέπεται βάσει της εξαιρετικής διάταξης του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83, συνιστά πάντως την *ultima ratio* στην οποία μπορεί να καταφύγει κράτος μέλος όταν ουδέν άλλο μέτρο υφίσταται ή αρκεί προς αντιμετώπιση της απειλής που συνεπάγεται ο πρόσφυγας αυτός για την ασφάλεια ή την κοινωνία του οικείου κράτους μέλους. Στην περίπτωση όπου κράτος μέλος, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής, ανακαλεί, τερματίζει ή δεν ανανεώνει το καθεστώς πρόσφυγα το οποίο έχει αναγνωριστεί σε συγκεκριμένο πρόσωπο, τότε το πρόσωπο αυτό απολαύει, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 6, της εν λόγω οδηγίας, των δικαιωμάτων που απαριθμούνται, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης.
- 72 Οι συνέπειες της εφαρμογής της εξαίρεσης την οποία προβλέπει το άρθρο 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83 δεν αποκλείεται να είναι εντελώς δραστικές για τον πρόσφυγα, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 81 των προτάσεών της, αφού μπορεί να αναγκαστεί να επιστρέψει σε χώρα όπου ενδέχεται να διατρέχει κίνδυνο δίωξης. Γ' αυτόν ακριβώς τον λόγο, η προαναφερθείσα διάταξη ορίζει ότι επαναπροώθηση χωρεί υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις, αφού, ειδικότερα, μόνον πρόσφυγας που έχει καταδικαστεί τελεσίδικα για «ιδιαιτέρως σοβαρό έγκλημα» μπορεί να θεωρηθεί ως «κίνδυνος για την κοινωνία του κράτους μέλους αυτού» κατά την έννοια της ως άνω διάταξης. Εξάλλου, ακόμη και αν συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις, η επαναπροώθηση πρόσφυγα αποτελεί απλώς μία εκ των δυνατοτήτων στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας της οποίας απολαύουν τα κράτη μέλη, δεδομένου ότι αυτά είναι ελεύθερα να επιλέξουν κάποιο άλλο, λιγότερο αυστηρό μέτρο.
- 73 Αντιθέτως, το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, του οποίου η διατύπωση είναι πιο γενική από την αντίστοιχη του άρθρου 21, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, κάνει λόγο μόνο για τη μη χορήγηση άδειας παραμονής σε πρόσφυγα και για την ανάκλησή της σε περίπτωση που έχει ήδη

- χορηγηθεί, και όχι για την επαναπροώθηση του πρόσφυγα αυτού. Επομένως, η συγκεκριμένη διάταξη αφορά αποκλειστικώς τις περιπτώσεις όπου η απειλή την οποία συνεπάγεται ο πρόσφυγας για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια τάξη ή την κοινωνία του οικείου κράτους μέλους δεν δικαιολογεί την απώλεια του καθεστώτος του πρόσφυγα ούτε, κατά μείζονα λόγο, την επαναπροώθηση του τελευταίου. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο η εφαρμογή της εξαίρεσης την οποία προβλέπει το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 δεν προϋποθέτει την ύπαρξη ιδιαίτερος σοβαρού εγκλήματος.
- 74 Ως εκ τούτου, οι συνέπειες για τον πρόσφυγα τυχόν ανάκλησης της άδειας παραμονής του, δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, είναι λιγότερο επαχθείς, στο μέτρο που δεν επιφέρει ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα ούτε, πολύ περισσότερο, επαναπροώθησή του κατά την έννοια του άρθρου 21, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας.
- 75 Εξ αυτού συνάγεται, αφενός, ότι ο όρος «επιτακτικοί λόγοι», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, έχει ευρύτερο περιεχόμενο από την έννοια «εύλογοι λόγοι» κατά το άρθρο 21, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας και, αφετέρου, ότι ορισμένες περιστάσεις οι οποίες δεν είναι τόσο σοβαρές ώστε να επιτρέπεται στο οικείο κράτος μέλος να κάνει χρήση της εξαίρεσης του άρθρου 21, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας και να λάβει απόφαση για επαναπροώθηση μπορούν παρά ταύτα να συνιστούν λόγο για να αφαιρέσει το κράτος μέλος, βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, από πρόσφυγα την άδεια παραμονής του.
- 76 Με αυτό το δεδομένο, όσον αφορά το συγκεκριμένο ερώτημα το οποίο θέτει το αιτούν δικαστήριο, ήτοι αν η υποστήριξη τρομοκρατικής ένωσης μπορεί να καταλέγεται στους «επιτακτικούς λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης» κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, υπενθυμίζεται ότι η εν λόγω διάταξη δεν ορίζει τις έννοιες «εθνική ασφάλεια» και «δημόσια τάξη».
- 77 Το Δικαστήριο όμως έχει ερμηνεύσει τις έννοιες «εθνική ασφάλεια» και «δημόσια τάξη» στο πλαίσιο των άρθρων 27 και 28 της οδηγίας 2004/38. Μολονότι η τελευταία αυτή οδηγία επιδιώκει διαφορετικούς σκοπούς από εκείνους της οδηγίας 2004/83 και μολονότι τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να καθορίζουν σύμφωνα με τις εθνικές τους ανάγκες, που ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με το κράτος μέλος και τη χρονική περίοδο, τις απαιτήσεις της δημόσιας τάξης και της δημόσιας ασφάλειας (απόφαση I, C-348/09, EU:C:2012:300, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), είναι βέβαιο ότι ο βαθμός στον οποίο μια κοινωνία προτίθεται να προστατεύσει τα θεμελιώδη της συμφέροντα δεν επιτρέπεται να ποικίλλει ανάλογα με το νομικό καθεστώς του προσώπου που θίγει τα θεμελιώδη αυτά συμφέροντα.
- 78 Κατά συνέπεια, προκειμένου να ερμηνευθεί η έννοια «επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης» του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, πρέπει κατ' αρχάς να ληφθεί υπόψη ότι έχει ήδη κριθεί ότι ο όρος «δημόσια ασφάλεια», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 28, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38, καλύπτει τόσο την εσωτερική όσο και την εξωτερική ασφάλεια του κάθε κράτους μέλους (βλ., ιδίως, απόφαση Τσακουρίδης, C-145/09, EU:C:2010:708, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και ότι, ως εκ τούτου, η δημόσια ασφάλεια μπορεί να επηρεάζεται από την παρακώλυση της λειτουργίας των κρατικών θεσμών και των βασικών δημόσιων υπηρεσιών, από την επιβίωση του πληθυσμού από τον κίνδυνο σοβαρής διαταραχής των εξωτερικών σχέσεων ή της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών, καθώς και από την προσβολή των στρατιωτικών συμφερόντων (απόφαση Τσακουρίδης, C-145/09, EU:C:2010:708, σκέψη 44). Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει επίσης αποφανθεί, στην ίδια αλληλουχία, ότι η έννοια «επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας» του ίδιου αυτού άρθρου 28, παράγραφος 3, προϋποθέτει όχι μόνον ότι συντρέχει προσβολή της δημόσιας ασφάλειας, αλλά και ότι η προσβολή αυτή είναι ιδιαίτερος σοβαρή, όπως υποδηλώνει η χρήση του όρου «επιτακτικοί λόγοι» (απόφαση Τσακουρίδης, C-145/09, EU:C:2010:708, σκέψη 41).
- 79 Εν συνεχεία, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει ερμηνεύσει την έννοια «δημόσια τάξη» στο πλαίσιο της οδηγίας 2004/38, και ειδικότερα των άρθρων 27 και 28 της συγκεκριμένης οδηγίας, διευκρινίζοντας ότι για να γίνει επίκληση της έννοιας αυτής πρέπει εν πάση περιπτώσει, εκτός της διασάλευσης της

- κοινωνικής τάξης, την οποία συνεπάγεται κάθε παράβαση του νόμου, να υφίσταται πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας (βλ., ιδίως, απόφαση *Byankov*, C-249/11, EU:C:2012:608, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 80 Στο πλαίσιο αυτό, και όσον αφορά ειδικότερα την οδηγία 2004/83, πρέπει να υπομνηστεί ότι, όπως καθιστά σαφές η αιτιολογική της σκέψη 28, οι έννοιες «εθνική ασφάλεια» και «δημόσια τάξη» καλύπτουν και τις περιπτώσεις στις οποίες υπήκοος τρίτης χώρας είτε ανήκει σε οργάνωση που υποστηρίζει τη διεθνή τρομοκρατία είτε παρέχει στήριξη σε οργάνωση αυτού του είδους.
- 81 Επιπλέον, διαπιστώνεται, αφενός, ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, της κοινής θέσης 2001/931/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 27ης Δεκεμβρίου 2001, για την εφαρμογή ειδικών μέτρων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (ΕΕ L 344, σ. 93), ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης (στο εξής: κοινή θέση 2001/931), ορίζει τι νοείται ως «τρομοκρατική πράξη» και, αφετέρου, ότι συγκεκριμένα το PKK περιλαμβάνεται στον κατάλογο ο οποίος έχει προσαρτηθεί σε παράρτημα της κοινής αυτής θέσης.
- 82 Από όλες αυτές τις σκέψεις συνάγεται ότι η υποστήριξη την οποία παρέχει πρόσφυγας σε οργάνωση που προβαίνει σε πράξεις εμπόπτουσες στο πεδίο εφαρμογής της κοινής θέσης 2001/931 αποτελεί κατ' αρχήν στοιχείο στο οποίο μπορεί να θεμελιωθεί η συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής της εξαίρεσης που προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83.
- 83 Επομένως, το γεγονός ότι συγκεκριμένη οργάνωση αναγράφεται στον κατάλογο του παραρτήματος της κοινής θέσης 2001/931 συνιστά, όπως υπογράμμισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 95 των προτάσεών της, ισχυρή ένδειξη ότι πρόκειται για τρομοκρατική οργάνωση ή ότι υπάρχουν υποψίες περί αυτού. Κατά συνέπεια, το στοιχείο αυτό θα πρέπει οπωσδήποτε να ληφθεί υπόψη από την αρμόδια αρχή όταν θα κληθεί, σε πρώτο στάδιο, να εξετάσει αν η οικεία οργάνωση έχει τελέσει τρομοκρατικές πράξεις.
- 84 Ως εκ τούτου, πρέπει να ελέγχεται, σε κάθε περίπτωση χωριστά, αν οι πράξεις της συγκεκριμένης οργάνωσης μπορούν να απειλήσουν την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη, κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83. Επ' αυτού το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, όσον αφορά το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της ως άνω οδηγίας, ότι οι πράξεις τρομοκρατικής φύσης, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την άσκηση βίας σε άμαχο πληθυσμό, έστω και αν τελούνται προς εξυπηρέτηση κάποιου σκοπού που προβάλλεται ως πολιτικός, πρέπει να θεωρούνται σοβαρά εγκλήματα του κοινού δικαίου κατά την έννοια της προαναφερθείσας διάταξης (απόφαση Β και D, C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψη 81).
- 85 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι πράξεις διεθνούς τρομοκρατίας, ανεξαρτήτως της συμμετοχής κάποιου κράτους σε αυτές, αντιβαίνουν εν γένει στους σκοπούς και στις αρχές των Ηνωμένων Εθνών (απόφαση Β και D, C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψη 83). Επομένως, τα κράτη μέλη μπορούν κάλλιστα, εφόσον έχουν τελεστεί τέτοιες πράξεις, να επικαλεστούν την ύπαρξη επιτακτικών λόγων εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης, κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, προκειμένου να εφαρμόσουν την εξαίρεση την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή.
- 86 Άπαξ και ελεγχθεί το ζήτημα αυτό, η αρμόδια αρχή θα πρέπει, σε δεύτερο στάδιο, να εκτιμήσει τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά τα οποία έχουν περιέλθει σε γνώση της για να καταλήξει αν η παροχή στήριξης στην οικεία οργάνωση, υπό τη μορφή της συνδρομής στη συγκέντρωση πόρων και της τακτικής συμμετοχής σε εκδηλώσεις της, όπως συνέβαινε κατά τα φαινόμενα με τον Η. Τ. στην υπόθεση της κύριας δίκης, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83.

- 87 Πράγματι, παρότι οι ενέργειες μιας οργάνωσης η οποία έχει περιληφθεί στον κατάλογο του παραρτήματος της κοινής θέσης 2001/931 λόγω της ανάμειξής της σε τρομοκρατικές πράξεις μπορούν να συσχετιστούν με τον λόγο εφαρμογής της εξαίρεσης του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, το γεγονός και μόνον ότι ο ενδιαφερόμενος έχει υποστηρίξει την οργάνωση αυτή δεν πρέπει να επιφέρει αυτοδικαίως την ανάκληση της άδειας παραμονής του δυνάμει της ως άνω διάταξης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση B και D, C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψη 88).
- 88 Δεν υφίσταται άμεση σχέση μεταξύ της κοινής θέσης 2001/931 και της οδηγίας 2004/83 ως προς τους επιδιωκόμενους από την καθεμία σκοπούς και, ως εκ τούτου, δεν επιτρέπεται η αρμόδια αρχή, όταν προτίθεται να αφαιρέσει, δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, από πρόσφυγα την άδεια παραμονής του, να βασίζεται αποκλειστικώς στην εκ μέρους του υποστήριξη μιας οργάνωσης που έχει περιληφθεί σε κατάλογο καταρτισθέντα εκτός του πλαισίου το οποίο έχει θεσπιστεί με την εν λόγω οδηγία, τηρουμένης της Σύμβασης της Γενεύης (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση B και D, C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψη 89).
- 89 Εξ αυτού συνάγεται, όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, ότι οι συνθήκες υπό τις οποίες περιλήφθηκε στον κατάλογο του παραρτήματος της κοινής θέσης 2001/931 η οργάνωση που υποστήριξε ο Η. Τ. δεν είναι δυνατό να συγκριθούν με την ατομική αξιολόγηση των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών, που πρέπει να προηγείται της έκδοσης οποιασδήποτε πράξης με την οποία η άδεια παραμονής πρόσφυγα αφαιρείται δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση B και D, C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψη 91).
- 90 Έτσι, στο πλαίσιο του δικαστικού ελέγχου της εκτίμησης της αρμόδιας αρχής, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εξετάσει ποιον ρόλο διαδραμάτισε στην πράξη ο Η. Τ. στην οργάνωση αυτή, διερευνώντας ιδίως αν ο ίδιος τέλεσε τρομοκρατικές πράξεις, αν και σε ποιον βαθμό ενεπλάκη στον σχεδιασμό, στη λήψη αποφάσεων ή στην καθοδήγηση άλλων προσώπων ενόψει της τέλεσης παρόμοιων πράξεων και, τέλος, αν και σε ποιον βαθμό χρηματοδότησε τέτοιες πράξεις ή εξασφάλισε σε τρίτους τα μέσα για την τέλεσή τους.
- 91 Εν προκειμένω, όσον αφορά τις πράξεις στήριξης του ΡΚΚ από τον Η. Τ., όπως προκύπτει από τη δικογραφία, ο ενδιαφερόμενος μετείχε σε νόμιμες συναντήσεις και εκδηλώσεις όπως ο εορτασμός της κουρδικής πρωτοχρονιάς, και συνέδραμε στη συγκέντρωση δωρεών για την οργάνωση. Πρόκειται, δηλαδή, για πράξεις οι οποίες δεν σημαίνουν, κατ' ανάγκην, ότι το πρόσωπο που τις τέλεσε θα υπερασπιζόταν τη νομιμότητα τυχόν τρομοκρατικών δραστηριοτήτων. Κατά μείζονα δε λόγο τέτοιες πράξεις δεν είναι, αυτές καθαυτές, τρομοκρατικές.
- 92 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο οφείλει επίσης να εξετάσει πόσο σοβαρή είναι η απειλή την οποία συνεπάγονται για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη οι πράξεις που τέλεσε ο Η. Τ. Ειδικότερα, θα πρέπει να ελέγξει αν μπορεί να του καταλογιστεί ατομική ευθύνη για την υλοποίηση των δράσεων του ΡΚΚ. Συναφώς, και μεν θα ληφθεί οπωσδήποτε υπόψη ότι ο Η. Τ. καταδικάστηκε αμετάκλητα με απόφαση ποινικού δικαστηρίου στις 3 Δεκεμβρίου 2008, πλην όμως το αιτούν δικαστήριο καλείται επίσης να διερευνήσει, υπό το πρίσμα της δεσμευτικής κατά την επιλογή του εφαρμοστέου μέτρου αρχής της αναλογικότητας, αν η απειλή την οποία ενδεχομένως συνιστούσε κατά το παρελθόν ο ενδιαφερόμενος για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας εξακολουθούσε να υφίσταται κατά τον χρόνο έκδοσης της επίμαχης εν προκειμένω διοικητικής πράξης.
- 93 Στην ίδια αλληλουχία, το αιτούν δικαστήριο οφείλει επίσης να λάβει υπόψη ότι ο Η. Τ. καταδικάστηκε σε πρόστιμο και όχι σε ποινή φυλάκισης, καθώς και να ελέγξει, λαμβανομένου υπόψη αυτού του στοιχείου, σε συνδυασμό, ενδεχομένως, με το είδος των πράξεων που τέλεσε ο ενδιαφερόμενος, αν όντως συνέτρεχαν «επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης» κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, οι οποίοι δικαιολογούσαν την ανάκληση της άδειας παραμονής του Η. Τ.

- 94 Σημειωτέον επίσης, κατόπιν των διευκρινίσεων αυτών, ότι η πρώτη συνέπεια της εφαρμογής, από κάποιο κράτος μέλος, της εξαίρεσης την οποία προβλέπει το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 είναι η στέρηση από τον πρόσφυγα της άδειας παραμονής του, ακόμη και αν, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης, αυτός εξακολουθεί να έχει, βάσει άλλου νομικού ερείσματος, δικαίωμα να διαμένει νομίμως στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους.
- 95 Πρέπει πάντως να υπογραμμιστεί, στο σημείο αυτό, ότι ο πρόσφυγας του οποίου η άδεια παραμονής ανακαλείται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 εξακολουθεί να απολαύει του καθεστώτος του πρόσφυγα, τουλάχιστον μέχρι να απολέσει, ενδεχομένως, τη συγκεκριμένη ιδιότητα. Συνεπώς, ακόμη και άνευ άδειας παραμονής, ο ενδιαφερόμενος παραμένει πρόσφυγας και διατηρεί, υπό την ιδιότητα αυτή, το δικαίωμα στα ευεργετήματα τα οποία το κεφάλαιο VII της ως άνω οδηγίας εγγυάται για όλους τους πρόσφυγες, όπως τα δικαιώματα που αφορούν την προστασία από την επαναπροώθηση, τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας, τη χορήγηση ταξιδιωτικών εγγράφων, την πρόσβαση στην απασχόληση και στην εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, την ιατρική περίθαλψη και την κατοικία, την ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό του κράτους μέλους υποδοχής και την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης. Με άλλα λόγια, τα κράτη μέλη ουδεμία διακριτική ευχέρεια διαθέτουν ως προς το αν θα συνεχίσουν, ή όχι, να παρέχουν σε έναν πρόσφυγα τα βασικά ευεργετήματα τα οποία εγγυάται αυτή η οδηγία.
- 96 Μολονότι αληθεύει ότι στην αιτιολογική σκέψη 30 της οδηγίας 2004/83 επισημαίνεται ότι τα κράτη μέλη μπορούν, εντός των ορίων των διεθνών τους υποχρεώσεων, να προβλέπουν «ότι η παροχή ευεργετημάτων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, τις κοινωνικές παροχές, την ιατρική περίθαλψη και την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης προϋποθέτει την προηγούμενη χορήγηση άδειας παραμονής», η προϋπόθεση η οποία τίθεται κατ' αυτόν τον τρόπο αφορά, πάντως, διατυπώσεις αμιγώς διοικητικού χαρακτήρα, εφόσον σκοπός του κεφαλαίου VII της εν λόγω οδηγίας είναι να διασφαλίσει για όλους τους πρόσφυγες κάποια ελάχιστα ευεργετήματα σε όλα τα κράτη μέλη. Εξάλλου, η συγκεκριμένη αιτιολογική σκέψη, δεδομένου ότι δεν υπάρχει αντίστοιχό της στις διατάξεις της οδηγίας, δεν είναι δυνατό να συνιστά νομική βάση ώστε να μπορούν τα κράτη μέλη, στις περιπτώσεις όπου ανακαλείται η άδεια παραμονής πρόσφυγα, να φαλκιδεύουν τα ευεργετήματα τα οποία διασφαλίζει το κεφάλαιο VII της οδηγίας αυτής.
- 97 Δεδομένου ότι τα δικαιώματα που παρέχονται στους πρόσφυγες απορρέουν από την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα και όχι από τη χορήγηση της άδειας παραμονής, κάθε πρόσφυγας πρέπει, όσο διατηρεί αυτή την ιδιότητα, να απολαύει των διασφαλιζόμενων από την οδηγία 2004/83 δικαιωμάτων, τα οποία μάλιστα δεν επιτρέπεται να περιορίζονται παρά μόνον αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέτει το κεφάλαιο VII της ως άνω οδηγίας, εφόσον τα κράτη μέλη δεν έχουν δικαίωμα να προσθέτουν άλλους περιορισμούς πέραν των προβλεπόμενων.
- 98 Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν συνάδει με την οδηγία 2004/83 το γεγονός ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία ενώπιον του Δικαστηρίου, η ανάκληση της άδειας παραμονής του Η. Τ., η οποία επήλθε αυτοδικαίως κατόπιν της έκδοσης της πράξης απέλασης, είχε επιπτώσεις όσον αφορά την πρόσβασή του στην απασχόληση, στην επαγγελματική κατάρτιση και σε άλλες κοινωνικές παροχές, αφού, κατά το γερμανικό δίκαιο, απολαύει των δικαιωμάτων αυτών μόνον όποιος κατέχει νομίμως άδεια παραμονής.
- 99 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η παροχή στήριξης σε τρομοκρατική ένωση που περιλαμβάνεται στον κατάλογο του παραρτήματος της κοινής θέσης 2001/931 μπορεί να καταλέγεται στους «επιτακτικούς λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης» κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, ακόμη και αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 21, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας. Πάντως, για να μπορεί άδεια παραμονής χορηγηθεί σε πρόσφυγα να ανακληθεί βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, με την αιτιολογία ότι ο πρόσφυγας αυτός παρέχει στήριξη σε τρομοκρατική ένωση, πρέπει οι αρμόδιες αρχές να προβούν σε μια ατομική αξιολόγηση, υποκείμενη εν συνεχεία σε δικαστικό έλεγχο, των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών που

αφορούν τις ενέργειες τόσο της οικείας οργάνωσης όσο και του συγκεκριμένου πρόσφυγα. Όταν κράτος μέλος εκδίδει μεν πράξη για την απομάκρυνση πρόσφυγα του οποίου η άδεια παραμονής έχει ανακληθεί, αλλά αναστέλλει την εκτέλεση της πράξης αυτής, τότε δεν συνάδει με την ως άνω οδηγία η στέρηση από τον πρόσφυγα των ευεργετημάτων που διασφαλίζει το κεφάλαιο VII της εν λόγω οδηγίας, εκτός αν τυγχάνει εφαρμογής κάποια εξαίρεση η οποία προβλέπεται ρητώς από την ίδια την οδηγία.

Επί των δικαστικών εξόδων

¹⁰⁰ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Η οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, έχει την έννοια ότι, άπαξ και χορηγηθεί άδεια παραμονής σε πρόσφυγα, η άδεια αυτή μπορεί να ανακληθεί είτε δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, εφόσον υφίστανται επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης κατά την έννοια της συγκεκριμένης διάταξης, είτε δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, εφόσον συντρέχουν λόγοι να εφαρμοστεί η προβλεπόμενη στο άρθρο 21, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας εξαίρεση από την αρχή της μη επαναπροώθησης.
- 2) Η παροχή στήριξης σε τρομοκρατική ένωση που έχει περιληφθεί στον κατάλογο του παραρτήματος της κοινής θέσης 2001/931/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 27ης Δεκεμβρίου 2001, για την εφαρμογή ειδικών μέτρων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης, μπορεί να καταλέγεται στους «επιτακτικούς λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης» κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, ακόμη και αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 21, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας. Πάντως, για να μπορεί άδεια παραμονής χορηγηθείσα σε πρόσφυγα να ανακληθεί βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, με την αιτιολογία ότι ο πρόσφυγας αυτός παρέχει στήριξη σε τρομοκρατική ένωση, πρέπει οι αρμόδιες αρχές να προβούν σε μια ατομική αξιολόγηση, υποκείμενη εν συνεχεία σε δικαστικό έλεγχο, των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών που αφορούν τις ενέργειες τόσο της οικείας οργάνωσης όσο και του συγκεκριμένου πρόσφυγα. Όταν κράτος μέλος εκδίδει μεν πράξη για την απομάκρυνση πρόσφυγα του οποίου η άδεια παραμονής έχει ανακληθεί, αλλά αναστέλλει την εκτέλεση της πράξης αυτής, τότε δεν συνάδει με την ως άνω οδηγία η στέρηση από τον πρόσφυγα των ευεργετημάτων που διασφαλίζει το κεφάλαιο VII της εν λόγω οδηγίας, εκτός αν τυγχάνει εφαρμογής κάποια εξαίρεση η οποία προβλέπεται ρητώς από την ίδια την οδηγία.

(υπογραφές)